

SÚČASNÝ SLOVAKISTICKÝ VÝSKUM NA FILOLOGICKEJ FAKULTE VELIKOTARNOVSKEJ UNIVERZITY SV. CYRILA A METODA VO VELIKOM TARNOVE

Daniela Konstantinova – Lenka Ježó Garančovská

*Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Филологически факултет
Velikotarnovská univerzita sv. Cyrila a Metoda vo Velikom Tarnove, Filologická fakulta
ul. T. Tarnovského č. 2, Veliko Tarnovo (Bulharsko)
E-mail: d.konstantinova@ts.uni-vt.bg, lenka@ts.uni-vt.bg*

KONSTANTINOVA, D. – JEŽÓ GARANČOVSKÁ, L. (2023): Current Research in Slovak Linguistics at the Faculty of Modern Languages, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo. In: *Slovenská reč*, 88/3, 375 – 383.

Abstract: The paper focuses on Slovak studies and Slovak linguistic research at the second largest state university in Bulgaria – St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo (VTU). The history and traditions of Slovak language and literature teaching are presented. The first Slovak language lectureship at VTU was founded in the academic year 1978/1979. The paper gives a brief overview of contemporary educational programs in Slovak studies at the university. Attention is drawn to some specifics and tendencies in Slovak language teaching in Bulgaria and to Bulgarians. The paper presents the academic research and linguistic publication activities of the Slovak colleagues at the Department of Slavic Studies at the Faculty of Modern Languages of the University of St. Cyril and Methodius in Veliko Tarnovo for the period 2017 – 2023. Finally, the paper outlines some challenges faced by contemporary university Slavic studies. One of the solutions for increasing the interest towards Slavic languages, including Slovak, are interdisciplinary educational programs with flexible curricula, and also collaboration with foreign universities, cultural institutions, diplomatic missions and employers.

Keywords: St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, Faculty of Modern Languages, Slovak studies, Slavic studies, research, linguistics.

Článok v skratke:

- Príspevok uvádza stručné dejiny vyučovania slovenského jazyka, literatúry a kultúry na druhej najväčšej štátnej univerzite v Bulharsku – Velikotarnovskej univerzite sv. Cyrila a Metoda (VTU) od založenia prvého lektorátu slovenského jazyka v akademickom roku 1978/1979 až dodnes.
- Popri tradíciách vo vzdelávaní na VTU sa pozornosť venuje aj odborom, v ktorých sa na VTU v súčasnosti študuje slovenský jazyk, literatúra a kultúra.
- V príspevku sa poukazuje aj na niektoré osobitosti a trendy vo výučbe slovenčiny v Bulharsku a u Bulharov.
- Príspevok sa zaoberá vedeckovýskumnými a publikačnými jazykovednými aktivitami slovakistického kolégia na katedre slavistiky na Filologickej fakulte Univerzity Sv. Cyrila a Metoda vo Velikom Tarnove v rozmedzí rokov 2017 – 2023.

1. STRUČNÉ INŠTITUCIONÁLNE DEJINY PRACOVISKA

Slovakistika na druhej najväčšej štátnej univerzite v Bulharsku – Velikotarnovskej univerzite sv. Cyrila a Metoda (VTU) – má dlhú históriu a tradíciu (Konstantinova – Ivanova 2013; Панаѝотов – Константинова 2016; Konstantinova 2016). Už takmer polstoročie zastáva dôležité miesto a významným spôsobom prispieva k šíreniu slovenského jazyka, literatúry, kultúry a taktiež pomáha pri príprave slovakistov v Bulharsku. Niekolkým generáciám slovakistických absolventov VTU umožnilo úspešnú kariéru v oblastiach ako vzdelávanie, cestovný ruch, administratíva a podnikanie.

V tomto prehľade sa budeme stručne venovať odborom (vzdelávacím programom), v ktorých sa na VTU študuje slovenský jazyk, literatúra a kultúra. Popri tradíciách vo vzdelávaní poukážeme aj na niektoré nové trendy vzdelávania a perspektívy vo výučbe slovakistiky a slavistiky.

VTU bola založená v roku 1963. Dnes má deväť fakúlt, pobočku v meste Vraca, Vysokú školu pedagogickú v meste Pleven a dve oddelenia – Oddelenie jazykovej prípravy a Oddelenie ďalšieho vzdelávania a kvalifikácie pedagogických odborov. Spomedzi všetkých fakúlt je najväčšou Filologická fakulta, kde sa študenti pripravujú v bakalárskych, magisterských a doktorandských vzdelávacích programoch v oblasti bulharského jazyka, bulharskej literatúry a kultúry; výučby cudzích jazykov (študuje sa tu 20 cudzích jazykov) a literatúr, kultúr a civilizácií; verejnej komunikácie a médií. VTU má v Bulharsku vybudovanú dlhoročnú tradíciu aj v oblasti filologického vzdelávania. Pripravuje vysokokvalifikovaných odborníkov a pracovníkov, ktorí sú konkurencieschopní z hľadiska svetových vzdelávacích, vedeckých a tvorivých trendov a štandardov.

Štúdium slovenského jazyka sa začalo v akademickom roku 1978/1979, keď sa tu na základe medzištátnej zmluvy otvoril prvý lektorát slovenského jazyka na bulharskej univerzite. A hoci slovenčina bola v tom čase voliteľná, záujem o ňu bol veľký, k čomu prispela výmena profesorov a študentov, ako aj bilaterálna zmluva s Univerzitou Komenského v Bratislave. Prvou lektorkou slovenského jazyka na VTU bola Dr. Terézia Igazová, ktorá pracovala profesionálne a so zánietením. Je tiež spoluautorkou prvej učebnice slovenského jazyka a literatúry pre Bulharov s názvom *Slovenský jazyk a literatúra* (Igazová – Kožuchová 1984). Po nej vo výučbe pokračovali Dr. Ondrej Habovčík a Dr. Ivona Vaňková. Významným akademickým rokom pre slovakistiku na VTU bol rok 1995/1996, keď sa slovenský jazyk a literatúra začali študovať v rámci samostatného odboru *slovanská filológia*. Vtedy bola na univerzite lektorkou Dr. Elena Neoveská, ktorá mala veľkú zásluhu na vybudovaní základov odboru.¹ V tom čase

¹ Po Dr. Elene Neoveskej lektormi slovenského jazyka na VTU boli doc. Dr. Kornélia Resutíková, doc. Dr. Božena Švihranová, Dr. Emil Kudlička (hostujúci lektor zo SU sv. Klimenta Ochridského), Dr. Katarína Sedláková, Dr. Bibiana Košovská, Dr. Eleonóra Zvalená, v súčasnosti je lektorkou Dr. Lenka Ježó Garančovská. Práca slovenských lektorov do veľkej miery motivuje študentov v učení sa jazyka

bola na bulharských univerzitách, ako aj na univerzitách väčšiny slovanských krajín slovanská filológia dvojodborová: v kombinácii národná filológia so slovanským jazykom a literatúrou. Odbor slovanská filológia bolo možné na VTU študovať od akademického roku 1993/1994, keď bola prijatá prvá skupina slovanských študentov na štúdium poľského jazyka a literatúry. V roku 1995/1996 boli založené aj špecializácie podporujúce katedru slavistiky, ktorá dlhé roky dokázala zachovávať slovanského ducha spájajúceho tradície a inovácie vo výučbe týchto slovanských jazykov, literatúr a kultúr: poľština, slovenčina, srbčina a chorvátčina.² Slovanská filológia bola do začiatku 21. storočia klasickým filologickým odborom s 5-ročným štúdiom (10 semestrov) v dvoch špecializáciách: paralelne sa tu študoval jeden slovanský jazyk a literatúra a bulharský jazyk a literatúra. Po ukončení absolventi získali vzdelanostný a kvalifikačný stupeň *magister filologie*. V rokoch 2016 – 2022 odbor zmenil názov na *slavistika* a od roku 2022 sa volá *slovanské jazyky a kultúry*. Prijímanie slovakistov sa neuskutočňuje každý akademický rok, pretože pri ostatných slovanských jazykoch, ktoré sme uviedli, sa realizuje princíp rotácie. V záujme naplnenia dynamických požiadaviek na vzdelávanie a úspešnú profesionálnu realizáciu VTU a najmä Filologickej fakulta v priebehu rokov zaviedla flexibilné zmeny v učebných osnovách a odboroch (ďalej ich budeme nazývať súčasným pomenovaním – vzdelávacie programy): bakalárske (v súčasnosti s 8-semestrálnym štúdiom), magisterské (s 2- alebo 4-semestrálnym štúdiom) a doktorandské. Bakalársky vzdelávací program ponúka klasické filologické vzdelanie s odbornou kvalifikáciou *slovanský filológ* a štúdium dvoch slovanských jazykov (od jazykovej úrovne A0 – úplný začiatočník) – prvý jazyk (poľština alebo slovenčina alebo srbčina a chorvátčina; dosiahnutie cudzojazyčnej kompetencie na úrovni C1 Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky; ďalej len SERR) a druhý jazyk podľa výberu (ruština, poľština, príp. slovenčina alebo srbčina a chorvátčina, dosiahnutie cudzojazyčnej kompetencie na úrovni B2 podľa SERR). Slovanské jazyky sa na VTU študujú aj v bakalárskom študijnom programe *aplikovaná lingvistika*, ktorý ponúka výučbu dvoch cudzích jazykov – prvý (jeden z tzv. svetových jazykov – angličtina, nemčina, francúzština, španielčina, ruština, čínština) a druhý voliteľný jazyk, ktorého štúdium sa začína od úrovne A0 (úplný začiatočník). V akademickom roku 2001/2002 boli do tohto vzdelávacieho programu prijatí prví študenti so slovenčinou ako druhým jazykom. Tento program má teoreticko-aplikačný charakter a ukazuje sa ako veľmi atraktívny, pretože po jeho absolvovaní študenti získavajú odbornú kvalifikáciu lingvistického prekladateľa a buduje sa tu vysoký stupeň ovládania dvoch cudzích jazykov (praktické zručnosti a kompetencie v prvom jazyku až do úrovne C1+ a v druhom až do úrovne B2+). Absolventi získavajú základné filologické poznatky, čím sa zvyšujú možnosti profesionálnej realizácie. Pre vysoký záujem o štú-

a prispieva k popularizácii slovenskej kultúry v Bulharsku.

² Od založenia VTU existuje samostatný odbor *ruská filológia* a katedra rusistiky.

dium cudzích jazykov sa v posledných rokoch na Filologickej fakulte VTU otvorilo viacero jazykovedných bakalárskych vzdelávacích programov s ďalšími špecializáciami: aplikovaná lingvistiká – dva cudzie jazyky a medzinárodný cestovný ruch, aplikovaná lingvistiká – dva cudzie jazyky a medzinárodné vzťahy, aplikovaná lingvistiká – dva cudzie jazyky a obchodná komunikácia, aplikovaná lingvistiká – angličtina a druhý cudzí jazyk a informačné technológie. Ponúkajú rozšírenie znalostí cudzích jazykov o zručnosti a znalosti v oblasti cestovného ruchu, obchodnej komunikácie, informačných technológií a medzinárodných vzťahov. Okrem dvoch cudzích jazykov majú študenti možnosť zvoliť si štúdium tretieho jazyka ako doplnkové modulové štúdium, tzv. modul *cudzí jazyk* (paralelná jazyková kvalifikácia, ktorá trvá 5 semestrov a zabezpečuje úroveň znalosti cudzieho jazyka B2), alebo ako voliteľný predmet (v rámci 2, resp. 4 semestrov na zvládnutie jazyka na úrovni A2 alebo B). Vo všetkých uvedených jazykovedných vzdelávacích programoch, ako aj v module *cudzí jazyk*, sa ako voliteľný predmet ponúka okrem iných aj slovenský jazyk.

V súčasnosti má VTU aj magisterské študijné programy so slovanskými jazykmi (vrátane slovenčiny) – sú to prekladateľstvo so slovanským alebo balkánskym jazykom a prekladateľstvo s dvoma cudzími jazykmi – prvým a druhým cudzím jazykom.³ Ponúkajú prehĺbenie a doplnenie vedomostí získaných v bakalárskom stupni v oblasti príslušných cudzích jazykov, ako aj získanie nových poznatkov z oblasti teórie prekladu, druhov prekladu a tlmočenia, ale aj prekladateľskej praxe. Odbornou kvalifikáciou, ktorú študenti získavajú po ukončení štúdia, je *odborný prekladateľ*. Filologická fakulta VTU ponúka aj doktorandský vzdelávací program *slovanské jazyky*,⁴ ktorého cieľom je príprava vedeckých pracovníkov s hlbšími (praktickými aj teoretickými) znalosťami konkrétneho slovanského jazyka (ruštiny, poľštiny, slovenčiny, srbčiny a chorvátčiny) v diachrónnom a/alebo synchronnom kontexte s ohľadom na moderné lingvistické teórie. V akademickom roku 2021/2022 má tento doktorandský študijný program aj svoju prvú slovakistickú absolventku – Dr. Stanimiru Kolevu, ktorá úspešne obhájila dizertačnú prácu na tému *Фразеологизмите като средство за оценка в медиийния текст (върху материали от български и словашки онлайн медиум)* – *Frazeologizmy ako prostriedok hodnotenia v mediálnom texte (na materiáloch z bulharských a slovenských online médií)*. Jej školiteľkou bola doc. Dr. Daniela Konstantinova, ktorá spolu s doc. Dr. Valeriou Todorovou tvorí pedagogický zbor slovakistiky na Katedre slavistiky.⁵ Vedecké záujmy a vedecké publikácie pracovníkov slovakistiky sú v oblasti slavistiky a slovenskej jazy-

³ Príprava v týchto magisterských vzdelávacích programoch trvá dva semestre (pre absolventov bakalárskeho alebo magisterského štúdia v rovnakom odbore) a štyri semestre (pre absolventov bakalárskeho alebo magisterského štúdia v iných odboroch).

⁴ Štúdium trvá šesť semestrov v internej forme a osem semestrov v externej forme.

⁵ Porov. webové sídlo pracoviska.^[1]

kovedy (lexikológia, frazeológia, morfológia), jazykovej kultúry, prekladateľstva a literárnej vedy (slovenský romantizmus, slovenská katolícka moderna a i.).

Dynamika a postoje spoločnosti, ako aj preferencie mladých generácií, súvisiace s ich predstavami o úspešnej profesionálnej realizácii, si často vyžadujú zmeny jednak v odboroch, vzdelávacích programoch, ako aj v učebných osnovách. V plnom rozsahu to platí aj pre vzdelávanie v slovanských jazykoch a kultúrach vrátane slovenského jazyka a kultúry.

2. LINGVISTICKÝ SLOVAKISTICKÝ VÝSKUM

Aby sme sa oboznámili s postojmi a znalosťami slovenského jazyka a kultúry, ako aj iných slovanských jazykov a slavistiky všeobecne, so študentmi na pravidelnej báze realizujeme krátke ankety. Tradičný prieskum medzi študentmi slovenského jazyka ako prvého jazyka (v rámci odboru slavistika, resp. slovanské jazyky a kultúry) a ako druhého jazyka (v špecializácii aplikovaná lingvistiká) obsahuje rôzne otázky, z ktorých jedna je povinná: *Čo je pre vás pri štúdiu slovenčiny najťažšie?* Zdá sa, že odpovede na túto otázku sa v priebehu rokov nemenia (na rozdiel od odpovedí na ostatné otázky v prieskumoch).⁶ Respondenti si vo všeobecnosti myslia, že slovenčina nie je príliš náročný jazyk, ale takmer všetci nakoniec vyzdvihnú fakt, že na pochopenie a osvojenie je najproblematickejší slovenský pádový systém. Táto skutočnosť je úplne pochopiteľná vzhľadom na analytickú povahu moderného bulharského jazyka (zvyškové tvary pádov existujú len pre niektoré typy zámen). Pre Bulharov je v zásade štúdium syntetických jazykov, akými sú slovanské jazyky, spojené s ťažkosťami pri osvojovaní si kategórie pádu. Práve z tohto dôvodu je potrebný osobitný prístup a metodika vo vzdelávaní vrátane vyučovania slovenského jazyka. Podrobnejšie túto problematiku analyzujeme v publikácii *Словакия и България, словашкият и българският език през погледа на студентите* (Константинова 2019). Veľká časť vedeckej a didaktickej činnosti pracovníkov slovistiky VTU je venovaná tvorbe publikácií (monografií, učebníc a učebných pomôcok) o slovenskom jazyku a slovenskej gramatike, určených pre študentov, ktorých materinský jazyk je bulharčina.⁷ V minulosti sme v mnohých publikáciách podrobne skúmali vedeckú prácu veľkotarnovských slovistikov, z toho dôvodu teraz uvedieme len tie najnovšie.

Poslednou publikáciou v tejto oblasti je monografia D. Konstantinovej *Грамматичната категория надеж (българско-словашки паралели) – Gramatická ka-*

⁶ Tým sa tu však nebudeme konkrétnejšie zaoberať, keďže tejto problematike sme venovali osobitnú pozornosť inde (Константинова 2016).

⁷ Sú opísané v starších príspevkoch, preto sa nebudeme podrobne venovať všetkým, ale upozorníme len na niektoré, napr. Константинова – Седлакова (2005), Седлакова – Константинова (2006), Константинова – Башир Гечова (2016).

teória pádu (bulharsko-slovenské paralely) (Константинова 2021), ktorá nadväzuje na učebnicu o slovenských pádoch *Падежите в словашкия език (с оглед на преподаването им на българи) – Pády v slovenčine (s ohľadom na ich vyučovanie u Bulharov)* (Константинова 2015).⁸ Monografia predstavuje teoretické východiská problematiky pádov v ponímaní bulharskej a slovenskej jazykovedy, a zároveň detailne poukazuje na pádový systém súčasnej slovenčiny. V úvodnej časti sa predstavujú vybrané koncepcie o pádoch a niektoré pádové teórie v kontexte svetovej jazykovedy. Nasleduje prehľad viacerých stanovísk a názorov na danú problematiku v bulharskej a slovenskej jazykovede. Tento prehľad je dôležitý pre pochopenie podstaty gramatickej kategórie pádu a jej efektívnejšieho štúdia zo strany Bulharov, ktorí sa učia slovenčinu. Slovenským pádom je venovaná osobitná pozornosť v samostatných kapitolách, v ktorých sa dodržiava jednotný model ich spracovania. Táto monografia má široké teoreticko-praktické využitie a je určená predovšetkým Bulharom, ktorí sa učia slovenčinu ako cudzí jazyk. Zároveň by však mohla byť zaujímavou odbornou publikáciou pre tých, ktorí skúmajú slovanské jazyky a obzvlášť gramatickú kategóriu pádu.

Velikotarnovské lingvistiky v posledných rokoch publikovali aj niekoľko štúdií. Spomedzi všetkých spomeňme publikácie D. Konstantinovej o slovenskej a bulharskej rečovej etikete a zdvorilosti, napr. práce o pozdravoch a osloveniach v bulharčine a slovenčine (Константинова 2017a, Константинова 2017b), komunikatívnych a gramatických aspektoch tykania a vykrania v bulharčine a slovenčine (Константинова 2020), o akademickej komunikácii (Константинова 2022a) a kondicionáli v bulharčine a slovenčine (Константинова 2022b). D. Konstantinova sa venuje aj porovnávacej bulharsko-slovenskej frazeológii (Константинова 2018a, 2018b). O bulharských a slovenských frazeologizmoch ako prostriedkoch hodnotenia v mediálnom texte publikovala svoje štúdie Stanimira Koleva (Колева 2019, 2020, 2021, 2022). Hostujúca lektorka slovenského jazyka a kultúry L. Ježó Garančovská sa vo svojej publikačnej činnosti venuje predovšetkým didaktike slovenčiny ako cudzieho jazyka. Svoju pozornosť zameriava všeobecne na metodiku výučbu cudzích jazykov (Ježó Garančovská 2017), ako aj uplatnenie autentických materiálov na vyučovaní

⁸ Učebnica prezentuje súčasný stav pádového systému v slovenčine z praktického hľadiska. V úvode sa nachádza krátky prehľad morfológického charakteru slovenčiny so zameraním na jej syntetický charakter a dobre vyvinutý deklinačný systém mien a zámen. Hlavná časť učebnice predstavuje šesť osobitných kapitol o šiestich pádoch (nominatív, genitív, datív, akuzatív, lokál a inštrumentál). Z teoretického a praktického hľadiska sa pozornosť venuje vysvetleniu podstaty a použitia každého pádu. (Osobitné koncovky sú znázornené pomocou frekventovaných príkladov, ktoré sú preložené do bulharčiny). V tabuľkách sú uvedené jednotlivé koncovky substantív, adjektív, čísloviek a zámen. Na konci je príloha s tabuľkami a deklinačnými vzormi. Učebnica je určená Bulharom, ktorí študujú slovenčinu. Predpokladá znalosť základných lingvistických pojmov a termínov, rovnako ako základné znalosti slovenskej gramatiky (dosiahnutá jazyková úroveň A1 podľa SERR). Učebnicu možno používať na hodinách slovenčiny a na vyučovaní teoretickej gramatiky (morfológia slovenského jazyka).

slovenčiny ako cudzieho jazyka (Ježó Garančovská 2019, 2021, 2022a, 2022b), či už v prezenčnej forme výučby alebo v online prostredí (Ježó Garančovská 2023).

3. ZÁVER

Je nesporným faktom, že záujem o jazyky a motivácia študentov pri výbere daného vzdelávacieho programu v kombinácii s cudzími jazykmi, literatúrami a kultúrami závisí od ich znalosti národov a krajín, kde sa týmito jazykmi hovorí. O slovanské jazyky, literatúry a kultúry nie je v poslednej dobe z rôznych dôvodov veľký záujem. Mnohé zo slovanských jazykov (vrátane slovenčiny) sa podľa počtu ich hovoriacich zaraďujú medzi tzv. malé jazyky (akokoľvek je tento termín kontroverzný), a preto, hoci geograficky nie sú od bulharčiny až také vzdialené, tieto jazyky sú často jednak nepopulárne, jednak málo známe.

Ako vzbudiť záujem o štúdium slovanských jazykov a kultúr – to je hlavná výzva, ktorej čelí moderná univerzitná slavistika, slovakistika nevynímajúc. Jedným z riešení je vzdelávanie v interdisciplinárnych vzdelávacích programoch s flexibilnými učebnými osnovami, ktoré poskytujú možnosť širokospektrálneho filologického vzdelávania s cudzojazyčnou prípravou vo viacerých jazykoch (v rôznych kombináciách). Na upútanie pozornosti smerom k slovanským jazykom a popularizáciu výdobytkov moderných slovanských kultúr medzi študentmi a verejnosťou je dôležitá aj práca a spolupráca so zahraničnými univerzitami, kultúrnymi organizáciami, diplomatickými zastúpeniami krajín a zamestnávateľmi. V tomto smere má VTU dlhoročnú tradíciu, ktorú sa snažíme udržiavať.

Literatúra

- IGAZOVÁ, T. – KOŽUCHOVÁ, M. (1984): *Slovenský jazyk a literatúra*. Veliko Tarnovo: Univerzitná tlačiareň pri Univerzite sv. Cyrila a Metoda.
- JEŽÓ GARANČOVSKÁ, L. (2017): Aplikácia učebných štýlov vo vyučovaní cudzích jazykov. In: Olteanu, A. (ed.): *Romanoslavica*, LIII/1. Conferința internațională Zilele culturilor slave la București 23. – 24. septembrie 2016. București: Editura Universității din București, 43 – 59.
- JEŽÓ GARANČOVSKÁ, L. (2019): Využitie publicistických komunikátov v procese výučby slovenčiny ako cudzieho jazyka. In: *Studia Philologica Universitatis Velikotarnovensis*, 38/1, 61 – 77.
- JEŽÓ GARANČOVSKÁ, L. (2021): Autentický videomateriál vo výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka. In: Kesselová, J. (ed.): *Slovenčina ako cudzí jazyk v škole*. Užhorod: Vydavnyctvo Oleksandry Harkuši, 147 – 164.
- JEŽÓ GARANČOVSKÁ, L. (2022a): Pieseň ako efektívny nástroj rozvoja jazykových a komunikatívnych kompetencií v kontexte inovatívnej výučby cudzích jazykov (na príklade slovenčiny ako cudzieho jazyka). In: Dinu, C. – Stan, G. (eds.): *Romanoslavica*, LV/3. *Volumul conține lucrările Simpozionului internațional Slavistica românească și dialogul culturilor 2019. 70 de ani de slavistică românească la Universitatea din București*. București: Editura Universității din București, 109 – 134.
- JEŽÓ GARANČOVSKÁ, L. (2022b): Využitie audiovizuálneho materiálu vo výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka (výsledky dotazníkového prieskumu). In: Panajotov, V. (ed.): *Súčasná slovakistika – súradnice a vektory*. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie pri príležitosti

- tošti 30. výročia odboru slovenská filológia na Univerzite sv. Klimenta Ochridského v Sofii (Sofia, 28. 04. 2021). Sofia: Univerzitné vydavateľstvo „St. Kliment Ochridski“, 396 – 410.
- JEŽŮ GARANČOVSKÁ, L. (2023): (Nové) e-learningové platformy určené na výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka. In: Mošařová, M. – Kollárová, P. (eds.): *Slovenčina (nielen) ako cudzi jazyk v súvislostiach III. Zborník príspevkov venovaných výskumu a výučbe. I. zväzok*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 236 – 262.
- KONSTANTINOVA, D. – IVANOVA, C. (2013): Slovakistika na Veľkotrnavskej univerzite Sv. Cyrila a Metoda vo Veľkom Trnove v Bulharsku. In: Pekarovičová, J. (ed.): *Slovakistika vo svete. Súčasný stav a perspektívy*. Bratislava: Stimul, 240 – 244.
- KONSTANTINOVA, D. (2016): Slavistika a slovakistika na Veľkotrnavskej univerzite Sv. Cyrila a Metoda v Bulharsku. In: Doruľa, J. – Žeňuch, P. (eds.): *Ján Stanislav a slovenská slavistika*. Bratislava: Slavistický Ústav Jána Stanislava SAV, Slovenský komitét slavistov, 185 – 193.
- КОЛЕВА, С. (2019): Фразеологичните единици като градивни елементи в езиковата картина на Световното първенство по футбол от 2018 г. (върху материал от спортни статии от българска и словашка онлайн медия). In: *Studia Philologica Universitatis Velikotarnovensis*, 38/1, 145 – 156.
- КОЛЕВА, С. (2020): Фразеологичните единици като носители на оценка в медийния текст (върху материал от статии за култура в български и словашки онлайн медии). In: *Studia Philologica Universitatis Velikotarnovensis*, 39/2, 311 – 322.
- КОЛЕВА, С. (2021) Оценка на фразеологизмите в медийния текст (върху материал от рубрики за политика в български и словашки онлайн медии). In: Илнева, М. et al. (eds.): *Проблеми на устната комуникация*, 12 /1, 187 – 200.
- КОЛЕВА, С. (2022): Ценности в медийния текст, изразени чрез фразеологизми с компонент ПЪТ (върху материал от политически новини в български и словашки онлайн медии). In: Иванова, Ц. et al. (eds.): *Пътят в културата на българи и сърби. Път у култури Бугара и Срба*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 41 – 48.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. (2015): *Падежите в словашкия език (с оглед на преподаването им на българи)*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. (2016): Словакистиката във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ – традиции и очаквания. In: Krejčí, P. – Krejčová, E. (eds.): *Výuka jihoslovanských jazyků a literatur v dnešní Evropě III*. Brno: Sojnek, 261 – 270.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. (2017a): Поздравите в българския и словашкия език – някои лингвокултурологични аспекти. In: Žeňuchová, K. – Kitanova, M. – Žeňuch, P. (eds.): *Jazyk a kultúra v slovanských súvislostiach. Zo slovanskej etnolingvistiky*. Bratislava – Sofia: Slavistický inštitút Jana Stanislava SAV – Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ – Slovenský komitét slavistov – Veľvyslanectvo Bulharskej republiky v Slovenskej republike, 277 – 283.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. (2017b): Обръщенията и титулуването в деловата кореспонденция в българския и словашкия език. In: *Romanoslavica*, LIII/3. București: Editura Universității din București, 129 – 136.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. (2018a): Към въпроса за концепта вино в българския и в словашкия език (върху материал от фразеологията и паремиологията). In: Цанов, С. et al. (eds.): *LIMES SLAVICUS 3. Културни концепти на славянството*. Шумен: Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, 13 – 23.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. (2018b): Гастрономическите традиции на българи и словаци, отразени в българската и словашката фразеология. In: *Studia Philologica Universitatis Tarnovensis*, 37/1, 89 – 102
- КОНСТАНТИНОВА, Д. (2019): Словакия и България, словашкият и българският език през погледа на студентите. In: *Studia Philologica Universitatis Tarnovensis*, 38/1, 33 – 42.

- КОНСТАНТИНОВА, Д. (2020): За някои комуникативни и граматични аспекти на говоренето на „ти“ и на „Вие“ в българския и словашкия език. In: Иванова, Ц. et al. (eds.): *Диалогични пространства*. Сборник с доклади от Юбилейна славистична научна конференция. Велико Търново, 13.–14.05.2014 г. Велико Търново: Фабер, 41 – 48.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. (2021): *Грамматичната категория надеж (българско-словашки паралели)*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. (2022a): Академична комуникация и учтивост. In: Панайотов, В. et al. (eds.): *Съвременната словакистика. Координати и вектори. Сборник с доклади от Международната научна конференция по случай 30-годишнината на специалност „Словашка филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“ – София, 28.04.2021 г.* София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 371 – 382.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. (2022b): Учтивост и условно наклонение в българския и словашкия език. In: Цанов, С. et al. (eds.): *LIMES SLAVICUS 3. Културни концепти на славянството*. Шумен: Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“, 55 – 75.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. – СЕДЛАКОВА, К. (2005): *SLOVENČINA PRE BULHAROV – pre rokočičých*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. – БАШИР ГЕЧОВА, В. (2016): *Словашки език – самоучител в диалози*. Плевен: Грама.
- КОНСТАНТИНОВА, Д. – БАШИР ГЕЧОВА, В. (2017): Особенности на учебниците за самообучение по чужд език (върху материал от „Словашки език за българи - самоучител в диалози“). In: Иванова, Ц. et al. (eds.): *Studia Philologica Universitatis Tarnovensis*, 36/2, 177 – 183.
- ПАНАЙОТОВ, В. – КОНСТАНТИНОВА, Д. (2016): Езиковедската словакистика в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. In: *Проглас*, XXV/2, 526 – 537.
- СЕДЛАКОВА, К. – КОНСТАНТИНОВА, Д. (2006): *Българско-словашки разговорник*. Плевен: Грама.

Internetové zdroje

- [1] <https://www.uni-vt.bg/bul/?zid=80> (cit. 9. 12. 2023).